

ULUSLARARASI SAĞLIK YAKLAŞIMIYLA
BULAŞICI HASTALIKLAR AÇISINDAN

“SAĞLIK ÇALIŞANLARININ SAĞLIĞI”

DİLEK ASLAN
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ
HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI

1.2.2013, ANKARA

SAĞLIK ÇALIŞANI..SAYICA...

Sağlık sektöründe toplam 59 milyon kişi..

35 milyon sağlık çalışanı !

Health workers. http://www.who.int/occupational_health/topics/hcworkers/en/index.html. Erişim:27.1.2013.

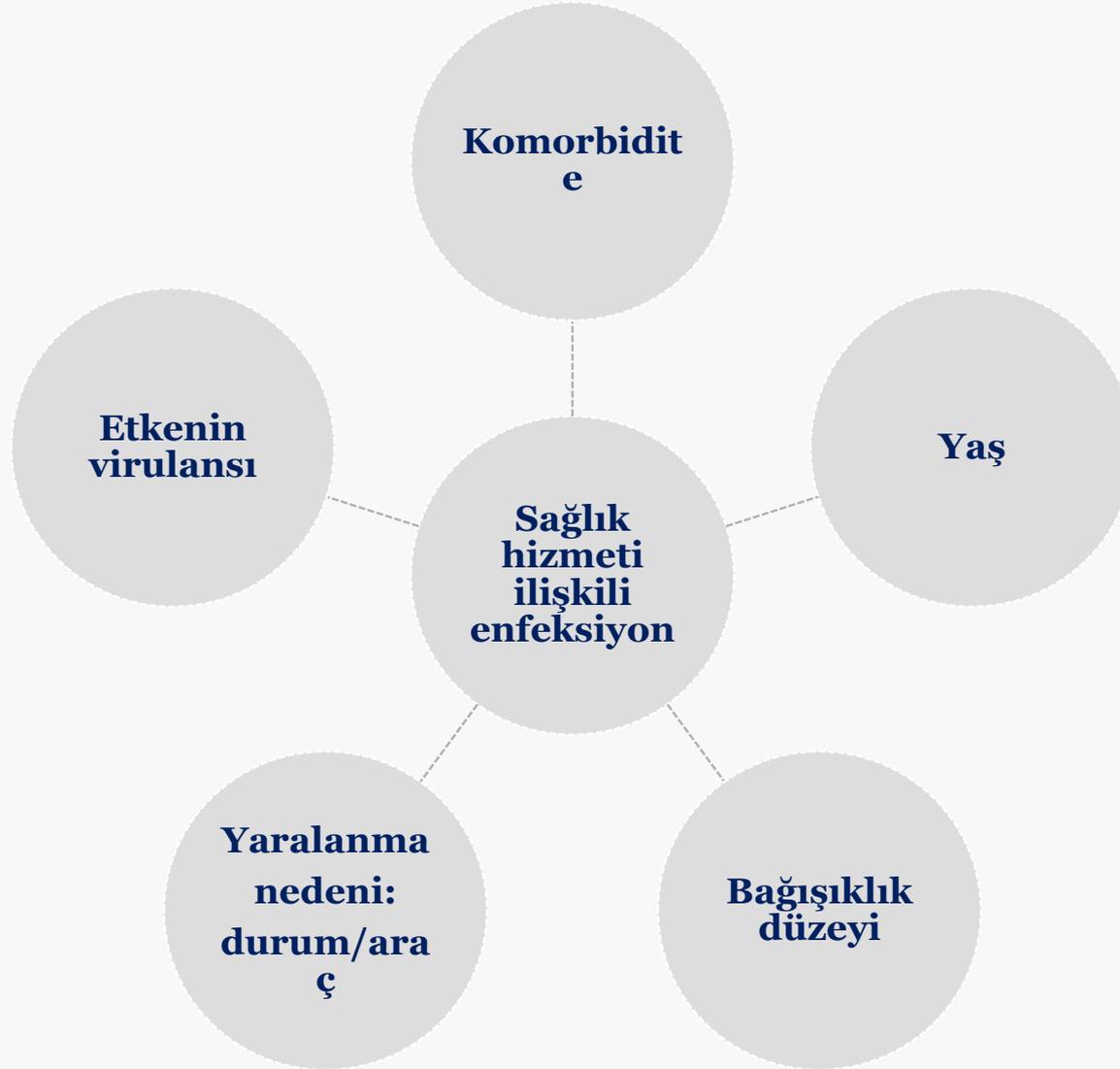
Goniewicz M, Włoszczak-Szubzda A, Niemcewicz M, Witt M, Marciniak-Niemcewicz A, Jarosz MJ. Injuries caused by sharp instruments among healthcare workers--international and Polish perspectives. *Ann Agric Environ Med.* 2012;19(3):523-7.

SAĞLIK ÇALIŞANLARININ SAĞLIĞI

- ✓ Türkiye'de
- ✓ Dünyada

HANGİ ÇERÇEVDE ?

HANGİ SORUNLAR?

Stres

Tükenmişlik sendromu

İş doyumsuzluğu

Ruh sağlığı sorunları

Bulaşıcı hastalıklar

Ergonomik sorunlar

Kazalar

Yaralanmalar

SAĞLIK BİR HAK İSE !

✓ Sağlık çalışanlarının yaşadıkları sağlık sorunları birey/insan olarak onların sağlıklı olma hakkını ortadan kaldırmaktadır.

SAĞLIKLI SAĞLIK ÇALIŞANI.. SAĞLIKLI TOPLUM...

✓ Sağlık çalışanlarının “sağlıksızlığı” genel toplumun sağlık durumunu da olumsuz etkilemektedir.

Meslek Hastalıkları Listesi

- ✓ Kimyasal maddelerle olan meslek hastalıkları (A grubu)
- ✓ Mesleki deri hastalıkları (B grubu)
- ✓ Mesleki solunum sistemi hastalıkları (C grubu)
- ✓ **Mesleki bulaşıcı hastalıklar (D grubu)**
- ✓ Fiziksel etmenlerle olan meslek hastalıkları (E grubu)

Kimler risk altında?

Bulaşıcı hastalıklar riski ile karşı karşıya olan çalışan gruplar arasında **sağlık çalışanları,**
hayvanlarla teması olan iş kollarında çalışanlar,
laboratuvar çalışanları yer almaktadır .

“Taşeron” çalışanlar ?!

NE DURUMDAYIZ?

Bir intern'in gncesinden..

*“Hayatımın en korkunç
günlerinden birisiydi !”*

Enjektör/iğne batması

Enjektör/iğne batmasına bağlı yaşanan sorunların %90'dan fazlasının gelişmekte olan ülkelerde yaşandığı bilinmektedir.

Enjektör/iğne batması

20'den fazla patojenle karşı karşıya kalma riski !

Hepatit B, Hepatit C, HIV/AIDS, malarya, sfiliz,
tüberküloz, brusella, herpes ve difteri

Risklerin düzeyi !

Sağlık çalışanları arasında;

✓ Hepatit B sıklığı

-Genel topluma göre 5 kat daha yüksek

✓ TB sıklığı

-Genel topluma göre 3 kat daha yüksek

✓ Hava yolu ile bulaşan hastalıklarda anlamlı düzeyde yükseklik !

-Özellikle gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde !

Enjektör/iğne batması

Risk bazı değişkenlere göre farklılaşmaktadır.

- ✓ yaşın ilerlemesiyle
- ✓ enfeksiyon kontrol yaklaşımlarını benimseme ve uyumda yetersizlik ile
- ✓ kan yolu ile bulaşan patojenlere ilişkin bilgi yetersizliği ile
- ✓ hastalıkların bulaşması konusundaki kaygı düzeyindeki yükseklik ile

“Taşeron” çalışanlar

Bir araştırmadan...

- ✓ En sık görülen iş kazası
“kullanılmış enjektör ucu batması”
- ✓ Katılımcılar arasında en fazla algılanan risk:
61 işçi için (%47,7) bulaşıcı hastalıklar ve enfeksiyon
- ✓ Araştırmaya katılanların %84’ü herhangi bir iş sağlığı ve iş güvenliği eğitimi almamıştır.

Diğer kimi riskler !

- Kırım Kongo Kanamalı Ateşi
- SARS
- Pandemik influenza
- Tüberküloz

SARS

Dr. Carlo Urbani, İtalyan parazitolog
29.3.2003 tarihinde Talyand'da kaybettik !

Kırım Kongo Kanamalı Ateşi

- ✓ Enfekte kan ve kan ürünleriyle temas sağlık çalışanlarının %8,7'sinde ve iğne batanların %33'ünde KKKA gelişmektedir .
- ✓ Eldiven, uzun önlük, maske ve gözlük kullanma gibi kişiler koruyucular mutlaka kullanılmalıdır.

Kırım Kongo Kanamalı Ateşi

**Dr. Mustafa Bilgiç..
Kaybettik !**

Kırım Kongo Kanamalı Ateşi

Hemşire Kübra Yazım..
Kaybettik !

Kırım Kongo Kanamalı Ateşi

Dr. Smiral Parikh (Hindistan)
23.6.2012'de kaybettik !

Risklere bağlı olarak !

DAMGALANMA/STİGMA.. İŞ DOYUMU..

Pham ve arkadaşları tarafından Vietnam'da yapılan bir çalışmada, HIV /AIDS hastaları ile çalışan sağlık çalışanlarının HIV/AIDS riski ve hastalandıkları takdirde de “stigma” kaygısı yaşadıklarını, bu kaygının da iş doyumlarını **olumsuz** etkilediğini ortaya koymuştur.

NASIL ÖNLEYELİM?

http://www.google.com.tr/imgres?hl=tr&tbo=d&qscr=1&rlz=1T4ADRA_trTR462TR462&biw=1280&bih=575&tbn=isch&tbnid=dmFXdnzllJ-tM:&imgrefurl=http://www.forumdas.net/komik-yazilar/ogrencinin-sozlugu-5619/&docid=VZ98n12xq87efM&imgurl=http://img166.imageshack.us/img166/4325/4407karikatur3ek2.jpg&w=501&h=427&ei=BogLUY-UAuOD4ATe54DQDg&zoom=1&iact=hc&vpx=2&vpy=227&dur=11310&hovh=207&hovw=243&tx=91&ty=106&sig=110590110651101400690&page=1&tbnh=159&tbnw=187&start=0&ndsp=20&ved=1t:429,r:14,s:0,i:120

<http://www.forumdas.net/komik-yazilar/ogrencinin-sozlugu-5619/>

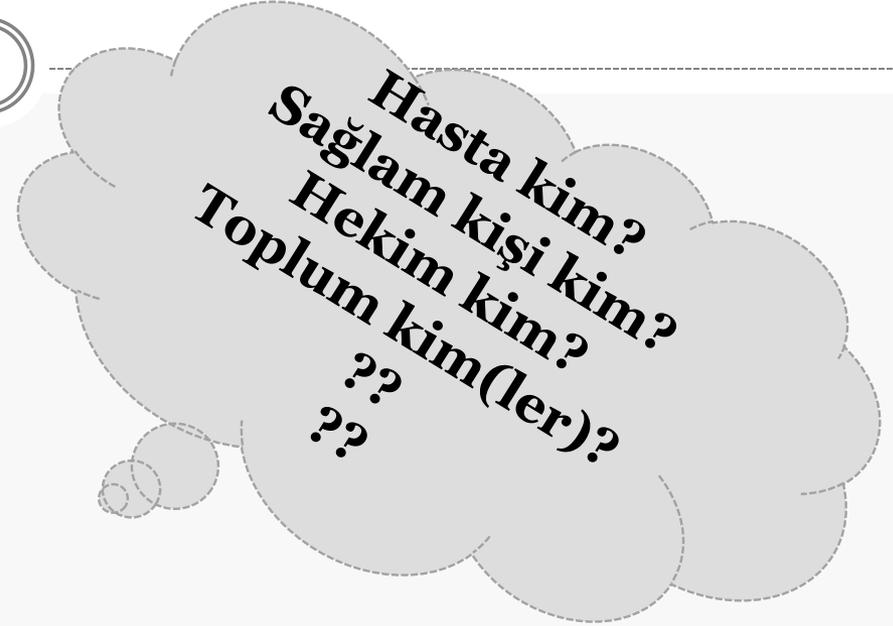
<http://img166.imageshack.us/img166/4325/4407karikatur3ek2.jpg>

http://www.google.com.tr/imgres?hl=tr&tbo=d&qscr=1&rlz=1T4ADRA_trTR462TR462&biw=1280&bih=575&tbn=isch&tbnid=dmFXdnzllJ-tM:&imgrefurl=http://www.forumdas.net/komik-yazilar/ogrencinin-sozlugu-5619/&docid=VZ98n12xq87efM&imgurl=http://img166.imageshack.us/img166/4325/4407karikatur3ek2.jpg&w=501&h=427&ei=BogLUY-UAuOD4ATe54DQDg&zoom=1&iact=hc&vpx=2&vpy=227&dur=11310&hovh=207&hovw=243&tx=91&ty=106&sig=110590110651101400690&page=1&tbnh=159&tbnw=187&start=0&ndsp=20&ved=1t:429,r:14,s:0,i:120

- Sistem temelli yaklaşım
- Bireysel önlemler

Sistem temelli yaklaşım.. Çünkü..

Sistem temelli yaklaşım.. Çünkü..

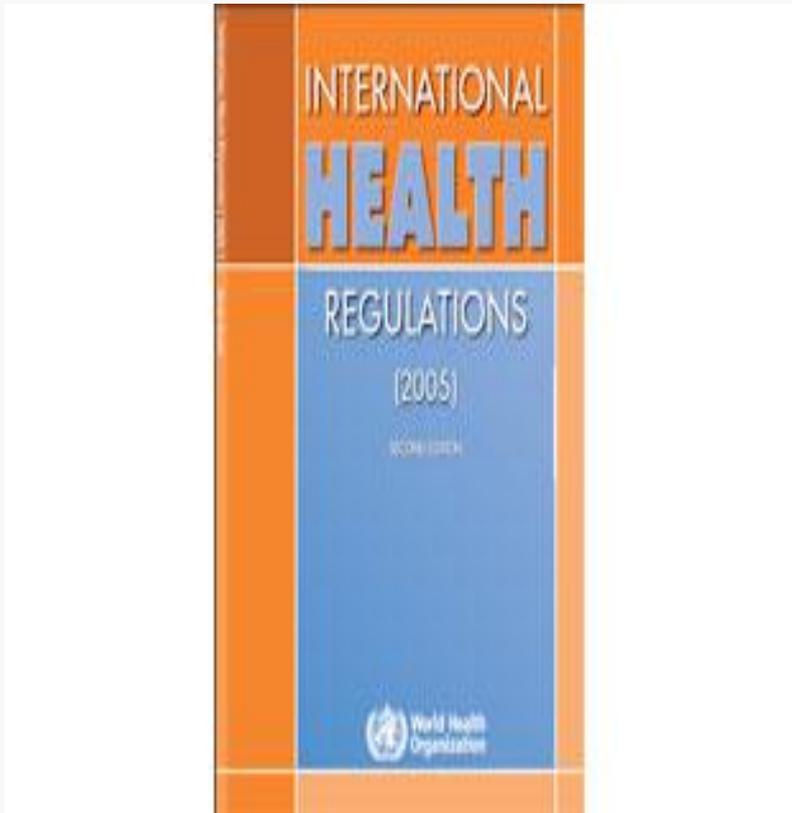
- ✓ Riskler birbirleri ile etkileşim içindedirler.
- ✓ Örneğin, Lee ve arkadaşlarının hemşireler arasında yapmış oldukları bir çalışmanın sonuçlarına göre
 - ✓ İş stresi hemşirelerin immünolojik biyo-belirteç düzeylerini olumsuz etkilemiştir.

MESAJ: Çalışma hedef grubunun çalışma ortamı ile ilgili her türlü riskten olumsuz etkilenmelerinin olası var !

Sistem temelli yaklaşım

- ✓ BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
- ✓ ILO Yaklaşımları
- ✓ Uluslararası Sağlık Tüzüğü
- ✓ Ulusal mevzuat ??
 - ✓ Felsefi ve pratik eksiklikleri olduğu tartışılmaktadır !
 - ✓ Çalışanların kendi sağlığından sorumlu olma yaklaşımı hakim.
 - ✓ Diğer meslek gruplarının (örneğin işyeri hemşiresi) kimiksizleştirilmesi ?

II. Summary Table of Core capacities achieved for all hazards

Core Capacity	Biological (infectious) Y/N	Zoonosis Y/N	Food Safety Y/N	Chemical Y/N	Radio- nuclear Y/N	CC in place to detect and respond to PHE for all IHR relevant hazards?	Actions to be taken if any
CC1. Legislation and Policy							
CC2. Coordination and NFP Communications							
CC3. Surveillance							
CC4. Response							
CC5. Preparedness							
CC6. Risk Communications							
CC7. Human Resources							
CC8. Laboratory							
Points of Entry							

Note: This does not imply the establishment of separate vertical programmes for individual hazards particularly if the generic capacities developed under IHR such as event-based surveillance are sufficient to address all public health risks.

Information to States Parties regarding determination of fulfilment of IHR Core Capacity requirements for 2012 and potential extensions

January 2012

Sistem temelli yaklaşım

- Sağlık çalışanı için
 - Güvenceli çalışma düzeninde var olmak ŞART !
 - Sürekli Mesleki Gelişim etkinliklerinin sistem içinde sürdürülebilir olması değerli !
 - Korunma/tedavi/rehabilitasyon hizmetlerinin sürekliliğinin sağlanması gerekli !

İşyeri Sağlık Birimleri

- İşe giriş
- İş ortamı/çalışma süreci
- Sürekli izleme

Örneğin;

“Sağlık çalışanlarının eksik aşılarının tamamlanması, olası yaralanmalarda müdahale olanaklarının tam olması, tedavi sürdürülebilirliği için bütün koşulların sağlanması, her türlü risk ve duruma ilişkin bilgilendirme ve farkındalığın sağlanması, vb.”

Bireye yönelik önlemler

- El yıkama kurallarına özenilmesi/öncelenmesi ve koruyucu diğer önlemler (eldiven, bariyer, vb)
- Bulaşıcı hastalık şüphesiyle karşı karşıya kalınan durumlarda uygun “izolasyon” önlemlerinin alınması
- Sağlık çalışanlarına yönelik aşılama programlarının uygulanması

Bireye yönelik önlemler

- El yıkama kurallarına özenilmesi/öncelenmesi ve koruyucu diğer önlemler (eldiven, bariyer, vb)
- Bulaşıcı hastalık şüphesiyle karşı karşıya kalınan durumlarda uygun “izolasyon” önlemlerinin alınması
- Sağlık çalışanlarına yönelik aşılama programının uygulanması

Bireye yönelik önlemler

- El yıkama kurallarına özenilmesi/öncelenmesi ve koruyucu diğer önlemler (eldiven, bariyer, vb)
- Bulaşıcı hastalık şüphesiyle karşı karşıya kalınan durumlarda uygun “izolasyon” önlemlerinin alınması
- Sağlık çalışanlarına yönelik aşılama programlarının uygulanması

Sağlık çalışanlarına yönelik aşılama takviminin uygulanması

- Hepatit B, influenza, difteri, tetanoz, polio, kabakulak, hepatit A, tüberküloz, kızamık, kızamıkçık, suçiçeği, neisseria meningitidis C

Sonuç..

- ✓ Sağlık çalışanlarının mesleki uygulamalarından dolayı karşı karşıya kaldıkları riskler arasında bulaşıcı hastalıklar ön sıralarda yer almaktadır.
- ✓ Bu risklerin tamamen ortadan kalkabilmesi için sistematik bir yaklaşım çerçevesinde bireysel ve toplumsal müdahalelerin gereği öne çıkmaktadır.

TEŞEKKÜRLER

diaslan.dr@gmail.com